

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 190/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Libušou Dočkalovou, advokátkou, Lachova 32, Bratislava, proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V č. k. 40C/16/2014-91 z 5. septembra 2016, uzneseniam Okresného súdu Bratislava V č. k. 40C/16/2014-96 zo 14. decembra 2016 a č. k. 40C/16/2014-156 z 28. decembra 2018, uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 15Co/10/2020-228 zo 14. decembra 2020 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/192/2021 z 2. augusta 2023 a postupom, ktoré ich vydaniu predchádzali, takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 6. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Mestskému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie, priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 9 000 eur a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.
2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava V [(ďalej len „okresný súd“), od 1. júna 2023 Mestský súd Bratislava IV, pozn.]] pod sp. zn. 40C/16/2014 sa sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu domáhal proti spoločnosti

8. Proti uzneseniu krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. f) CSP.

9. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Reagujúc na dovolacie námietky sťažovateľa, uviedol, že pri rozhodovaní o návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie podľa § 281 CSP nie je úlohou konajúceho súdu skúmať správnosť záverov o tom, či (ne)boli splnené predpoklady na vydanie rozsudku pre zmeškanie (na to slúži odvolanie proti rozsudku pre zmeškanie, čo však nie je uvedené konanie). Súd nižšej inštancie neidentifikovali procesné spoločenstvo na strane sťažovateľa a súčasne náležite vysvetlili, že do tohto konania riadne nevstúpil vedľajší účastník (intervenient) na jeho strane. V súvislosti s výhradou sťažovateľa, že mu nebolo doručené vyjadrenie žalovanej k jeho návrhu na zrušenie kontumačného rozsudku, najvyšší súd odkázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 293/2022 z 26. mája 2022 a konštatoval, že Civilný sporový poriadok nezakotvuje povinnosť doručovať protistrane návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, čo platí aj v prípade doručenia vyjadrenia k tomuto návrhu. Preto v tejto súvislosti nemohlo dôjsť ani k vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. K tvrdeniu sťažovateľa, že nebol upovedomený o zmene zákonnej sudkyne, dovolací súd odkázal na podrobnú argumentáciu odvolacieho súdu v tomto smere a poznamenal, že sťažovateľ v dovolaní neuplatnil dôvod prípustnosti podľa § 420 písm. e) CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti atakujúcej napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov namieta ich nepreskúmateľnosť, arbitrárnosť a neudržateľnosť prijatých právnych záverov. Tvrdí, že súdy neskúmali procesné podmienky podľa § 161 CSP, za ktorých môžu konať a rozhodnúť vo veci rozsudkom pre zmeškanie podľa § 278 CSP. Konajúce súdy sa vôbec nevyjadrili k tomu, či je možné rozsudkom pre zmeškanie rozhodnúť aj spor o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, keďže podľa sťažovateľa nejde o žalobu na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP. Sťažovateľ opätovne argumentuje, že v danom prípade neboli splnené podmienky na rozhodnutie kontumačným rozsudkom, keďže jeho právny zástupca nebol riadne a včas predvolaný na pojednávanie nariadené na 5. september 2016. Z údajov na doručenke je zrejmé, že osobne predvolanie na pojednávanie neprevzal, a tak nie je vykázané doručenie do vlastných rúk ako zákonná podmienka platného doručenia písomnosti. Súčasne jeho právnomu zástupcovi nebol účinne doručený ani samotný rozsudok pre zmeškanie, pretože súd mu mal doručovať všetky písomnosti do elektronickej schránky, ktorú mal v tom čase preukázateľne zriadenú a aktívovanú. Ak mu okresný súd doručoval kontumačný rozsudok prostredníctvom pošty, nemožno to považovať za účinné doručenie. Sťažovateľ tak preukázal, že sa pojednávania nezúčastnil z objektívnych príčin. O termíne pojednávania nemal vedomosť pre základy v doručovaní súdnej zásielky, ktorá jeho právnomu zástupcovi nebola doručovaná súdom elektronicke do vlastných rúk napriek zriadenej elektronickej schránke.

11. Krajskému súdu vytyka, že sa nezaoberal jeho námietkou týkajúcou sa absencie zákonom vyžadovaných náležitostí v napadnutom uznesení súdu prvej inštancie. V záhlaví totiž nie sú označené všetky sporové strany, ktoré sú účastníkmi konania (chýba intervenient), ani právny

zástupca žalovanej a rovnako nie je uvedený ani predmet konania. Odvolací súd sa nevyjadril ani k jeho námietke, že mu nebolo doručené vyjadrenie žalovanej k jeho návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie z 31. januára 2018, ktoré mu súd doručil až 20. januára 2019.

12. Sťažovateľ prezentuje výhrady taktiež k právnomu záveru najvyššieho súdu, podľa ktorého v konaní o návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie v zmysle § 281 CSP nie je súd oprávnený skúmať správnosť záveru súdu o tom, že (ne)boli splnené predpoklady na vydanie kontumačného rozsudku a sťažovateľ mal tieto námietky uplatniť v rámci odvolania proti rozsudku pre zmeškanie. Nemal však možnosť podať proti rozsudku pre zmeškanie odvolanie, pretože pre chybu v doručovaní nebol predmetný kontumačný rozsudok účinne doručený jeho právnomu zástupcovi.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K napadnutému rozsudku pre zmeškanie z 5. septembra 2016 a napadnutému uzneseniu o výške trov konania zo 14. decembra 2016:

13. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred inými orgánmi verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 373/2014).

14. Ako vyplýva z ústavnej sťažnosti, sťažovateľ podal proti rozsudku pre zmeškanie návrh na jeho zrušenie v zmysle § 281 CSP. O predmetnom návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie rozhodol okresný súd napadnutým uznesením, preto je vylúčená právomoc ústavného súdu na preskúmanie rozsudku pre zmeškanie a rovnako nadväzujúceho uznesenia okresného súdu o výške trov konania (obdobne III. ÚS 669/2021, III. ÚS 538/2022, III. ÚS 354/2022).

15. Ústavný súd preto v tejto časti odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K napadnutému uzneseniu okresného súdu z 28. decembra 2018 a napadnutému uzneseniu krajského súdu zo 14. decembra 2020:

16. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľa napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, ústavný súd musí aj na tomto mieste poukázať na princíp subsidiarity vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Z ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu o zamietnutí jeho návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením. Ústavný súd preto konštatuje absenciu svojej právomoci na preskúmanie napadnutého uznesenia okresného súdu z 28. decembra 2018.

18. Obdobne ústavný súd vyhodnotil aj tú časť ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému uzneseniu krajského súdu. Sťažovateľ totiž proti nemu podal dovolanie, o ktorom bol oprávnený

a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Dovolacie námietky, ktoré sa argumentačne významne prekrývajú s ústavnou sťažnosťou, už teda boli predmetom preskúmania najvyšším súdom z hľadiska posudzovanej prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Keďže najvyšší súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia zoberal dovolacími námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa nedoručenia vyjadrenia žalovanej k jeho návrhu na zrušenie kontumačného rozsudku, ako aj nesprávnosťou právneho záveru o neexistencii ospravedlniteľného dôvodu na strane sťažovateľa v zmysle § 281 CSP (totožnými s tými, ktoré predostiera v ústavnej sťažnosti), uvedené vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne sa zaoberať predmetnou časťou ústavnej sťažnosti (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 568/2021).

19. Vzhľadom na uplatnenie princípu subsidiarity ústavný súd odmietol aj túto časť ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému uzneseniu okresného súdu a napadnutému uzneseniu krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.3. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

20. Svojou nosnou argumentáciou sťažovateľ napáda ústavnú (ne)udržateľnosť a arbitrárnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie z dôvodu neprípustnosti podľa § 447 písm. c) CSP.

21. V kontexte prezentovanej sťažostnej argumentácie ústavný súd považuje v prvom rade za žiaduce zdôrazniť, že si plne uvedomuje úlohu najvyššieho súdu v civilnom procese, ktorý rozhoduje ako dovolací súd v už právoplatne skončenom spore. Rešpektuje aj jeho vlastnú diskreciu vo vzťahu k posudzovaniu prípustnosti a dôvodnosti dovolania, čo však nevylučuje, aby ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti následne preskúmal, či právomoc najvyššieho súdu bola realizovaná ústavne konformným spôsobom. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom jeho kontroly iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

22. V súlade s uvedeným sa tak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zameral na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody odmietnutia dovolania sťažovateľa. Po náležitom preskúmaní napadnutého uznesenia pochybenie ústavnoprávnej intenzity v posudzovanom prípade nezistil.

23. Sťažovateľ vyvodil prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, tvrdiac absenciu zákonných predpokladov na vydanie rozsudku pre zmeškanie, a to s ohľadom na predmet sporového konania (ochrana osobnosti a náhrada nemajetkovej ujmy). Súčasne konajúcim súdom vytýkal nekonanie so všetkými sporovými stranami (intervenientom na jeho strane), nedoručenie vyjadrenie žalovanej z 31. januára 2018 a neoznámenie zmeny v osobe zákonného sudcu. Taktiež namietal, že predvolanie na pojednávanie nariadené na 5. september 2016 (resp. oznámenie o zmene termínu pojednávania) nebolo účinne doručené, keďže súd ho doručoval poštou, a nie elektronicky.

24. Najvyšší súd v dôvodoch napadnutého uznesenia správne poukázal na rozdielny účel návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie a odvolania proti rozsudku pre zmeškanie, keď uviedol, že v konaní o návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie podľa § 281 CSP nie je súd oprávnený

skúmať splnenie zákonných predpokladov na vydanie kontumačného rozsudku podľa § 278 a nasl. CSP, ale skúma len to, či žalujúca strana zmeškala pojednávanie z ospravedlniteľného dôvodu, resp. odvolaciemu šetreniu podlieha iba samotný ospravedlniteľný dôvod (bod 17 napadnutého uznesenia).

25. Uvedený záver ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný a zodpovedajúci zmyslu a účelu § 281 CSP. V konaní o zrušení rozsudku pre zmeškanie žalobcu je totiž všeobecný súd oprávnený a zároveň povinný posúdiť iba to, či okolnosti uvádzané a preukázané žalobcom možno považovať za ospravedlniteľný dôvod zmeškania pojednávania, na ktorom došlo k vydaniu rozsudku pre zmeškanie. Povinnosť preukázania toho, že k zmeškaniu pojednávania vo veci, na ktorom došlo k vydaniu rozsudku pre zmeškanie žalobcu, došlo z ospravedlniteľného dôvodu, pritom leží logicky na žalobcovi, ktorý existenciu ospravedlniteľného dôvodu tvrdí. Súd sa teda v rámci predmetného konania nezaoberá otázkou, či boli splnené zákonné predpoklady na vydanie rozsudku pre zmeškanie.

26. Všetky námietky sťažovateľa týkajúce sa nesplnenia zákonných predpokladov pre vydanie rozsudku pre zmeškanie by tak mohli byť predmetom odvolania podľa § 356 písm. b) CSP. V súvislosti s tvrdením sťažovateľa, že jemu (resp. jeho právnomu zástupcovi) nebol rozsudok pre zmeškanie účinne doručený, je potrebné uviesť, že zodpovedanie otázky posúdenia včasnosti odvolania ako procesnej podmienky prináleží v danom prípade odvolaciemu súdu, a nie ústavnému súdu.

27. Ústavný súd pritom nemohol prehliadnuť, že sťažovateľ svoju argumentáciu vo vzťahu k dôvodu svojej neprítomnosti na pojednávaní 5. septembra 2016 v priebehu konania pred všeobecnými súdmi menil. V návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, ako aj v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu totiž sťažovateľ tvrdil, že nemôže byť na jeho ťarchu, ak ho jeho právny zástupca o zmene termínu pojednávania neinformoval, pričom sa nedá overiť, či sa o zmene termínu pojednávania dozvedel. V rámci dovolacej argumentácie, ktorú zopakoval aj v ústavnej sťažnosti, však už dôvodil, že predvolanie na pojednávanie nebolo jeho právnomu zástupcovi účinne doručené, pretože okresný súd ho doručoval poštou, a nie elektronicky.

28. V súvislosti s namietaným pochybením okresného súdu pri doručovaní predvolania na pojednávanie, ktoré bolo jeho právnomu zástupcovi doručené v listinnej podobe, a nie elektronicky, ústavný súd uvádza, že zákonné pravidlá doručovania slúžia na ochranu procesných práv sporových strán, ktoré musia mať pri výkone svojich práv a povinností, a to aj procesnej povahy, istotu o obsahu doručovaného rozhodnutia. Pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade došlo k riadnemu (účinnému) doručeniu, je nevyhnutné uplatňovať materiálny prístup, pre ktorý je podstatné to, či sa adresát mohol s obsahom doručovanej písomnosti zoznámiť a či tak bolo zachované jeho právo na súdnu ochranu (IV. ÚS 266/2023).

29. V danom prípade konajúce súdy zhodne poukázali na skutočnosť, že oznámenie o zrušení termínu pojednávania pôvodne nariadeného na 9. september 2016 a predvolanie na pojednávanie nariadené na 5. september 2016 bolo právnomu zástupcovi sťažovateľa [REDAKOVANÉ] riadne doručené 16. augusta 2016 prostredníctvom pošty na ním uvedenú adresu, čo vyplýva z údajov na vrátenej doručenke, ktorú pripojil k svojej ústavnej sťažnosti sťažovateľ.

30. Ústavný súd konštatuje, že doručenie písomností právnenému zástupcovi sťažovateľa v listinnej podobe je rovnocenným spôsobom oznámenia, ktorý efektívne vyvoláva účinky doručenia rovnako, akoby to bolo v prípade jeho elektronického doručenia do elektronickej schránky právneho zástupcu. Uvedený názor o rovnocennosti spôsobu doručenia a výberu spôsobu na strane súdu ústavný súd už napokon vyslovil vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach (pozri II. ÚS 30/2023, I. ÚS 49/2023). Ustanovenie § 821 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje postup iných orgánov verejnej moci, účastníkov a ich zástupcov pri doručovaní dokumentov do elektronickej schránky súdu, ide teda o situácie, kde súd vystupuje ako príjemca dokumentov, nie ako ich odosielateľ (IV. ÚS 405/2023). Nedostatočná komunikácia advokáta s jeho klientom, resp. zanedbanie povinnosti advokáta upovedomiť svojho klienta o zmene termínu pojednávania, pritom nemá za tejto situácie z hľadiska právnych účinkov doručenia žiadny vplyv.

31. Na základe uvedeného je potrebné uzavrieť, že úvahy, ktoré viedli najvyšší súd v konečnom dôsledku k odmietnutiu dovolania pre jeho neprípustnosť, ústavný súd považuje za zrozumiteľné a náležité odôvodnené. Najvyšší súd pritom neponechal bez reakcie žiadnu podstatnú dovoláciu námietku sťažovateľa, keďže sa relevantne a dostatočne vyjadril k výhrade sťažovateľa o nedoručení vyjadrenia žalovanej k návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie (bod 18 napadnutého uznesenia), ako aj k jeho námietke o neoznámení zmeny zákonného sudcu (bod 19 napadnutého uznesenia). Nie je preto možné prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa o nepreskúmateľnosti či arbitrárnosti napadnutého uznesenia dovolacieho súdu, tak ako to tvrdí v ústavnej sťažnosti.

32. Vzhľadom na to, že ústavný súd nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o ústavnej konformite napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

33. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 28. marca 2024

Miloš Maďar
predseda senátu